

Jaarverslag MOK

*Willem Dieleman, directeur
Amsterdam, 12 januari 2023*

2023

Inhoudsopgave

1 Voorwoord Hugo	3
2 Missie en doelstellingen	5
3 2023 in Cijfers	13
4 Collectie	15
5 Activiteiten	27
6 Zichtbaarheid	31
7 Vooruitblik	33
8 Organisatie	37
9 Jaarrekening	40

1 Voorwoord Hugo Bongers

Voorzitter Stichting museum voor onbedoelde kunst

De beslissing die in Rotterdam werd genomen om alle zomerfestivals in 2023 op Rotterdam Zuid te concentreren was een goede aanleiding voor het Museum voor Onbedoelde Kunst om zich in het programma Zomer op Zuid te positioneren. We konden er onze tot nu toe grootste productie realiseren, de presentatie van de Africollectie. We kozen op Zuid immers voor de Afrikaanderbuurt, een wijk met een stormachtig verleden, met actuele processen van gentrificatie en met een actieve organisatie van bewoners en ondernemers, de Afrikaanderwijk Coöperatie. Het monumentale Gemaal op Zuid bleek een prima uitvalsbasis voor de maanden die we in de Afrikaanderbuurt actief waren. Veel ging goed bij de presentatie van deze collectie, maar niet alles, dus was het ook een uiterst leerzaam project. Met de ervaringen van de Africollectie kunnen we volgende zinvolle stappen maken en onze inzet elders weer sterker vormgeven.

De presentatie van het Museum voor Onbedoelde Kunst tijdens het jaarcongres van de Museumvereniging leverde verschillende nuttige contacten op. Die legden een basis voor de programmering in 2024 en latere jaren. In dit jaarverslag resumeren we niet alleen de projecten die we in het jaar 2023 realiseerden maar geven ook een korte vooruitblik op de projecten die we in 2024 willen presenteren.

Het bestuur van de Stichting Museum voor Onbedoelde Kunst is, zoals dat bij besturen in de culturele sector hoort, ook zelfreflexief. Doen we het wel goed als bestuur, wat kunnen we zelf verbeteren? De Governance Code is daarbij een nuttig instrument voor reflectie. De afgelopen twee jaar traden twee van de drie bestuurders 'van het eerste uur' af, bestuurders die al bij de oprichting van de stichting aanwezig waren. Via een open procedure vonden we vier nieuwe bestuurders met een brede en zeer diverse ervaring, ook en met name buiten de culturele sector. Van hun beleidsmatige en zakelijke inzichten profiteren we nu al in ruime mate. Alleen ondergetekende, voorzitter van het eerste uur, is aangebleven en geniet van de inbreng van deze nieuwkomers. En natuurlijk ook van de creatieve inbreng en de taalvirtuoze presentaties van de medewerkers van het Museum voor Onbedoelde Kunst

Hugo Bongers,
Voorzitter

2 Missie en doelstelling

Missie

Bij het Museum van Kunst (MOK) geloven we dat waarde toevoegen aan onze dagelijkse omgeving bijdraagt aan een mooiere wereld, zonder ook maar iets te veranderen. Zodra we deze kracht in onszelf ontketenen wordt je creatiever en zelfredzamer. Wij geloven sterk dat kunst niet enkel bestaat uit objecten, maar dat het het verhaal is dat eromheen gewoven wordt dat het tot ware kunst maakt.

Met 's werelds grootste expositieoppervlak streven we ernaar de openbare ruimte te transformeren tot een dynamisch kunstlandschap. Gewone objecten krijgen door de kracht van het verhaal een artistieke betekenis en een museale waarde. Dit proces doen we samen met onze bezoekers, die we uitnodigen om als mede-curatoren actief deel te nemen aan het vormgeven van onze collectie.

Het MOK koestert het onderzoek, de verzameling, het behoud, de interpretatie en de presentatie van materieel en immaterieel erfgoed in de openbare ruimte. Ons doel is niet alleen om het verhaal te onthullen, maar om een verhaal te creëren dat zo krachtig is dat mensen geloven dat gewone objecten ware kunst zijn, met betekenis die ons allen verbindt."

Werkzaamheden

Dit is hoe we die missie proberen te bereiken:

- Tentoonstellingen in de openbare ruimte: museumbordjes bij objecten en composities hangen en er een fictieve kunstgeschiedenis bij te vertellen;
- Theatrale rondleidingen: mensen rond te leiden en ze anders te laten kijken naar de omgeving;
- Onbedoelde Kunsteducatie: scholieren een vernieuwende manier van kunstbeschouwing te geven door op scholen en op locatie klassen een eigen tentoonstelling te laten maken;
- Commerciële opdrachten: speciale tentoonstellingen in gebouwen of festivalterreinen te cureren;
- Zo waarheidsgetrouw simuleren van een museum: Van governance tot website, van beleidsplan tot suppoost, van grap tot onderzoek: alles moet voelen alsof het MOK een echt museum is, zodat het MOK een echt museum is.

Doelstellingen

Het doel van de oprichters van het MOK is meerledig. Ze hebben als doel mensen stil te laten staan bij de schoonheid van hun omgeving en hen op een vernieuwende en uitdagende manier naar hedendaagse kunst te laten kijken zonder hen te vertellen waar en hoe ze naar kunst moeten kijken. Tegelijkertijd wil het MOK laten zien hoe mensen zelf betekenis kunnen geven aan hun omgeving, waardoor een democratisering van waardebepaling ontstaat.

Onze directe omgeving zit barstensvol schoonheid. Er hoeft eigenlijk niets meer aan toegevoegd te worden. We kunnen nog wel veel winnen door stil te staan, te kijken en verhalen te vertellen. Dat is wat het MOK wil: mensen stil laten staan bij deze schoonheid en hen de autoriteit geven om zelf waarde toe te voegen. Wij willen niet vertellen welke kaders ze moeten stellen, we willen de bezoeker uitdagen om rustig te kijken en dan zelf met het verhaal te komen.

Artistieke onderbouwing

De kunstenaars van Het MOK onderzoeken in hoeverre er een esthetisering van voorwerpen en composities in de publieke ruimte kan plaatsvinden en in hoeverre er waardetoekenning aan de omgeving kan ontstaan die we ook zien in kunstmusea.

Wij geloven dat in een wereld die complex en conventioneel is, het goed is om stil te staan bij de sociale constructen waar mensen in geloven en naar handelen. Wij verbreden deze structuren waardoor we zowel de onzinnigheid en het nut ervan kunnen laten zien.

Hierdoor komt er lucht bij de zwaarte en is er ruimte voor reflectie. Een museum is een interessant construct: het is bij uitstek een plek waar maatschappijkritiek en vernieuwing hoog in het vaandel staat en tegelijkertijd de plek waar sterke sociale constructen in stand worden gehouden. Het MOK speelt met deze paradox en biedt zo ruimte om te spelen met de vraag: wat is echt en wat is nep, wat vind ik belangrijk en waarom?

Daarnaast kunnen de kunstenaars via de achtergrondverhalen van de onbedoelde kunstwerken hun eigen maatschappijkritiek of ideeën over de wereld geven. Elk onbedoeld kunstwerk is een uniek conceptueel werk.

collecties

bezoekers

bordjes

bewonerswerken

2023 IN CIJFERS

nieuwe werken

bewonerswerken

nieuwe werken

talen

scholierenwerken

samenwerkingen

lezingen

4 Collectie

Collectie Afrikaanderwijk

Dit jaar stond in het teken van onze langverwachte Collectie Afrikaanderwijk. Dit was ons grootste project tot nu toe. Met een begroting van €65.000 konden we een mooie collectie neerzetten.

Samenwerkingen

Na onze pilot in 2022 zijn we in 2023 in gesprek gegaan met lokale culturele en welzijnsorganisaties, en hebben we buurtbewoners op straat geïnterviewd. Deze eerste stappen waren cruciaal voor het slagen van het project. Een veelgehoorde opmerking was de behoefte aan een langetermijnprogramma in plaats van kortstondige betrokkenheid om subsidies op te maken. Die feedback hebben we serieus genomen en daarom zijn we een samenwerking aangegaan met de Afrikaanderwijk Coöperatie voor ten minste de komende twee jaar. Dit betekent dat we gezamenlijk activiteiten voor bewoners zullen blijven organiseren en workshops zullen aanbieden. Naast deze samenwerking zijn we ook verbonden geraakt met NIFFO, SOL en het Cultuurhuis in de wijk. Zo hopen we dat het MOK een constructieve rol blijft spelen in de Afrikaanderwijk.

Zomer op Zuid

In de zomer van 2023 stond Zomer op Zuid in de schijnwerpers. Diverse culturele organisaties hielden gedurende drie maanden activiteiten. Voor ons bood dit een kans om mee te doen en te profiteren van de bekendheid van andere organisaties. We deelden het programma met Rotterdam Architectuur Maand, OMI's ZigZagCity en Boijmans tweeduizendmeterdiner. Onze eigen feestelijke opening, genaamd Poeha & Hotemetoten, vond ook plaats. We gebruikten de markt als podium, de marktbezoekers als ons publiek en de marktverkopers als onze performers. Dit leidde tot een levendige en bruisende sfeer met een chaotische stroom aan mensen en activiteiten.

Collectie: Afrikaanderwijk

Open vanaf 1 juli 2023

Bezoekerscentrum: 't Gemaal op Zuid
Kijk op de website voor tourdata en schrijf je in

Wacht eens even, onbedoelde kunst?! www.hetmok.nl

Collectie

Onze kernactiviteit draait om onze collectie onbedoelde kunst. Willem Dieleman en Robin van Gelder hebben samen 17 werken gecreëerd, met een focus op problemen die spelen in de wijk, in Afri was dit Gentrificatie. Bovendien verwijzen de namen van de fictieve kunstenaars naar onbekende verzetshelden tegen de apartheid, als tegenwicht voor de nog steeds aanwezige apartheidsgeneraals op straatnaamborden.

Voor deze editie hebben we negen lokale kunstenaars met diverse achtergronden en stijlen gevraagd om een werk te cureren. Dit zorgde voor een diversere onbedoelde kunstcollectie en voor een sterke verbinding met het artistieke leven in Rotterdam. We werkten met: Maarten Bel, Rachid Benhamou, Ulufer Celik, Theo Huygens, Benjamin Li, Mignon Nusteling, Archell Thompson, Ieke Trinkes en Pauline Wiersema.

Voor de audio hebben we gebruik gemaakt van onze vaste stemmen Micha Schneijderberg en Jamie Grant, evenals de Rotterdamse Loes Luca. Daarnaast hebben we de tour in vier talen beschikbaar gemaakt: Nederlands, Engels, Turks en Arabisch.

Naast de werken hadden we nu ook budget om een aantrekkelijke tentoonstellingservaring te creëren. Samen met de ontwerper van museumbordjes, Yara Valente, hebben we een oude koffiekar omgebouwd tot bezoekerscentrum, een mini-museumcafé en eenpersoonsgiftshop.

Een werk uit de collectie

De ladder, of toegang tot het dak is ten strengste verboden zonder uitdrukkelijke toestemming van Ves Tia.

Toegang tot het dak is ten strengste verboden.
VER-BO-DEN.

Het plafond is bereikt. Zonder uitdrukkelijke toestemming van Ves Tia.

De ladder,

De ladder,

De ladder plaatsen onder een hoek van 70 graden

De ladder aan de ladderbeugel zekeren.

De ladder, de ladder. de ladder of

Uitschuifbare boom aan de ladder tot 1 meter boven de dakrand door laten steken.

De ladder.

De ladder die laat zien waar je staat in de maatschappij. Wie staat er boven je, wie beneden? Hoe klim je omhoog op die ladder? Wie trapt je eraf van die ladder?

Deze ladder gaat door de dakrand tot 1 meter. Maar wie staat daar bovenaan de ladder?

Het betreden van dakdelen binnen vier meter van de dakranden.

Vier meter.

Dakranden

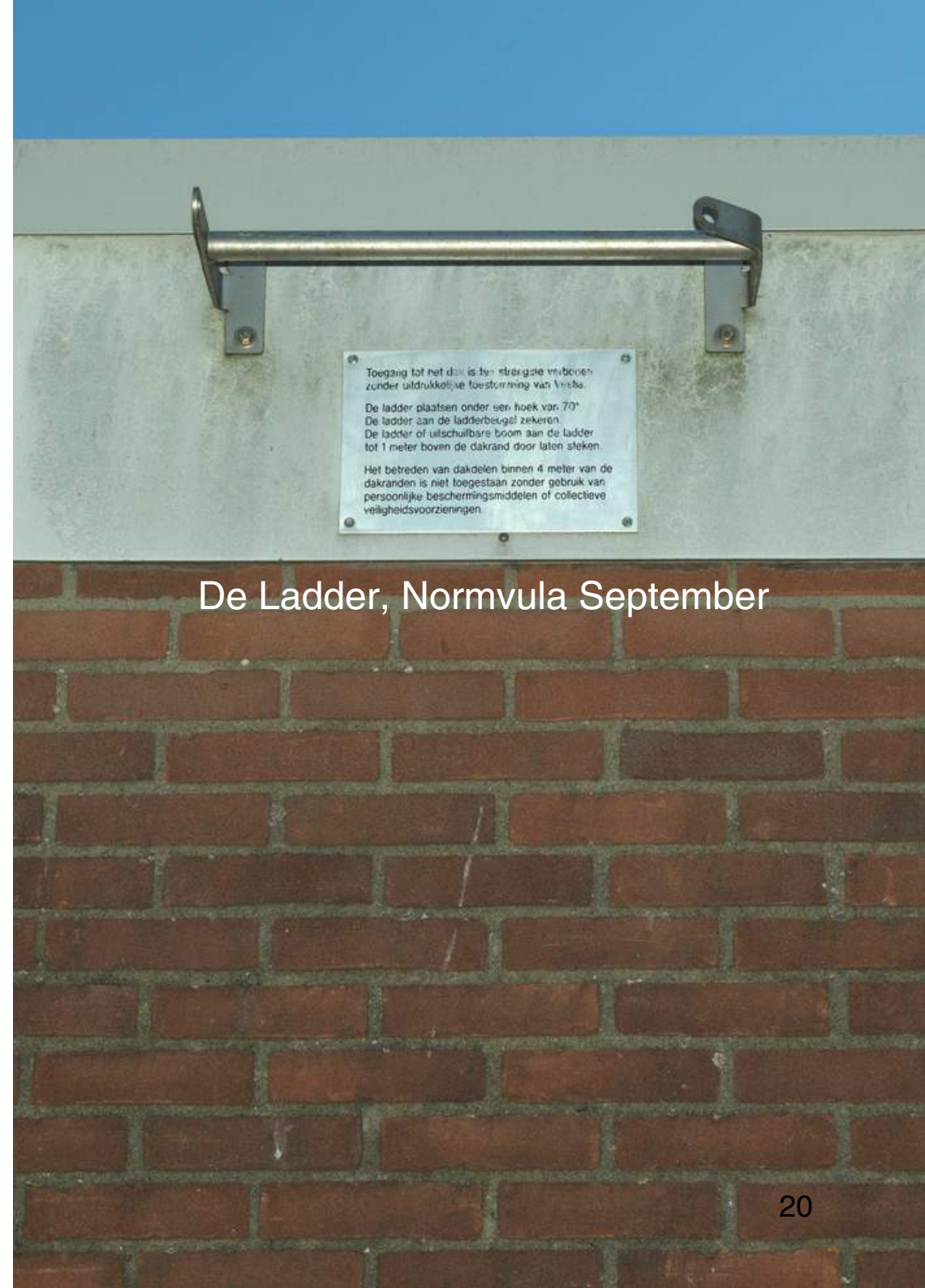
Het is niet toegestaan.

Niet, zeg ik u,

ik sta het niet toe de dakranden te betreden zonder gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen of Collectieve veiligheidsvoorzieningen.

Collectieve veiligheid en persoonlijke bescherming.

We doen het samen, collectief op de ladder.

De Ladder, Normvula September

Workshops

Het betrekken van lokale bewoners bij workshops bleek een uitdaging. In deze wijk, waar de havenarbeidersmentaliteit 'niet lullen maar poetsen' nog springlevend is, was er weinig ruimte voor culturele activiteiten. Veel bewoners gaven aan dat ze prioriteit gaven aan primaire behoeften en sociaal contact, waardoor er weinig overbleef voor kunst en cultuur. Gratis kunstworkshops leken niet haalbaar voor deze doelgroep. Echter, tijdens een tour op een zonnige dag ontdekten we dat deze bewoners wel degelijk geïnteresseerd waren in wat er gebeurde in hun buurt. Na contact te hebben gehad over kunst in de openbare ruimte, bleek dat ze meer begrepen van onbedoelde kunst dan ze eigenlijk dachten.

Educatie

Aan de rand van de Afrikaanderwijk ligt VMBO De Hef. Deze school, met vele internationale schakelklassen, bezocht ons voor enkele burgerschapslessen met de nadruk op onbedoelde kunst. Opvallend was de reactie van veel leerlingen: in eerste instantie vonden ze onbedoelde kunst vreemd, maar zodra ze het concept begrepen en de vrijheid ontdekten, stroomde de creativiteit en waren ze bijna allemaal in staat om een mooi werk te cureren. Een opmerkelijk voorbeeld was een werk van vier recalcitrante pubers die, na aanvankelijke kritiek, met het werk "Hitlers Kontgat" kwamen, een belangrijk en emotioneel werk dat kritiek uitte op het groeiende extreemrechtse geluid.

Raboes

Het MOK had een opdracht gekregen om een onbedoelde kunstcollectie te maken op het eigenzinnige landgoed van een bijzonder kunstminnend echtpaar, dat tijdens hun 70 jarige verjaardig gepresenteerd werd.

Ze wilden geen beelden en kunstwerken in hun tuin, omdat 'kunst alleen maar interessant is, als je er een goed verhaal bij kan vertellen.' We kregen enkele objecten toegewezen waar al een bijzonder verhaal aan was verbonden, daarnaast vonden we zelf enkele werken. Zoals dit Quadratisch Landschap. Het was de eerste keer voor het MOK dat het een collectie toespitste op de persoonlijke verhalen van de verzamelaar. Het was een uitdaging om de juiste toon te raken tussen ironisch en welgemeend. Dit maakten de werken sterker: het waren oprechte verhalen die aan de hand van gevonden objecten het leven van de twee mensen vertelden en dit leven zo in de onbedoelde kunst opnam.

Museumcongres

Tijdens het museumcongres 2023 zochten de organisatoren een manier om 500 museumprofessionals van theater De Spiegel naar Museum de Fundatie te begeleiden. We verdeelden acht onbedoelde kunstwerken in vier routes, elk met een eigen thema: duurzaamheid, vrouwen in de onbedoelde kunst, onbedoelde kunstenaars van Nederlandse bodem en Onbedoelde Kunst door de tijd heen. Elke route had een andere fluorescerende kleur catalogus.

Aan de route ging een praatje vooraf van directeur Willem Dieleman, die het kritische publiek wist te overtuigen van het belang van een Museum voor Onbedoelde Kunst.

Dankzij deze collectie heeft het MOK zich op de kaart gezet bij de museumprofessionals en heeft het kunnen laten zien dat het de grap overstijgt.

5 Activiteiten

Educatie

We hebben dit jaar aan 2 klassen les gegeven. Dit is een stuk minder dan vorig jaar en we merken dat het moeilijk is om bij scholen binnen te komen. Een oorzaak in de Afrikaanderwijk was dat het project samenviel met de Zomervakantie. Dit was omdat het MOK onderdeel was van Zomer op Zuid.

Het goede nieuws is wel dat de reacties van zowel leerlingen als leerkracht positief zijn. Vooral de vernieuwende manier van naar kunst en de omgeving kijken en het maakproces worden als interessant ervaren.

Reinwardt Academie

Tijdens het Erfgoed Festival gaf Willem een college onbedoelde kunst aan studenten van de Reinwardt Academie. De kritische studenten werden geforceerd om anders te kijken naar hun toekomstig vakgebied en sommigen hadden moeite om het college van de Bijzonder Hoogleraar Onbedoelde Kunst aan de KU Leuven serieus te nemen. Er volgde een goede discussie waar zelfs de meest kritische student uiteindelijk de institutionele kritiek van het MOK moest accepteren.

Na dit college konden studenten zich ook inschrijven voor een onbedoele kunstworkshop om samen een collectie rondom de academie samen te stellen.

C-teksten

We hebben ons dit jaar ook op gevaarlijk vaarwater begeven: het maken van bedoelde kunst. Het werk c-teksten hing voor 2 maanden bij cultuurhuis 't Gemaal op Zuid en bestond uit de 167 museumbordjes die in onze collectie zitten.

Het werk is sterk paradoxaal. De museumbordjes verwijzen naar onbedoelde kunstwerken, composities die geen artistieke bedoeling hebben en een institutionele kritiek geven op de macht van musea. Door de bordjes te exposeren in een galerie worden ze bedoelde kunst. Onbedoelde kunst kan nooit in een museum hangen en mag geen artistieke intentie hebben, maar het medium dat deze onbedoelde kunst betekenis geeft, wordt nu wel gevangen in de bedoelde kunst. Dieleman probeert hiermee de scheidslijn tussen bedoelde en onbedoelde kunst nog verder te vervagen en laat hiermee zien hoe dicht de twee stromingen bij elkaar liggen.

Dieleman geeft daarnaast kritiek op de tendens dat kunst in toenemende mate een handelswaar is geworden en niet meer gaat om de maatschappelijke functie en bekritiseert de commerciële musea en blockbustertentoonstellingen die enkele grote namen gebruiken om bezoekers te lokken. De vragen 'wat is kunst?' en 'wie bepaalt wat kunst is?' worden met "C-teksten" sterk geïllustreerd.

6 Zichtbaarheid

Postercampagne

Voor onze collectie Afri hebben we een mooie postercampagne laten maken door designer Jarien Geels. Deze posters hingen door Rotterdam-Zuid en Centrum op elektriciteitskastjes en in cafés.

Media

In Rotterdam hebben we veel van de lokale media bereikt:

- De Havenloods
- Radio Rijnmond
- OPEN Rotterdam
- Uitagenda

Daarnaast waren we te horen op Radio Langs de Lijn op 1.

Samenwerkingen

Zichtbaarheid door samenwerkingen met andere culturele initiatieven bleek het meest waardevol te zijn. Ik wou dat ik twee hondjes was, was een werk dat we cureerde op De Rotterdamse Dakendagen. Veel mensen kwamen via dit werk bij de tours van het MOK terecht.

7 Vooruitblik

In 2024 zal het Museum voor Onbedoelde Kunst zich richten op een verdere professionalisering. Door krachtige online content, verbeterde zichtbaarheid en een solide basis te leggen, wordt dit een bijzonder jaar voor de organisatie. Naast deze inspanningen staan er spannende projecten en nieuwe samenwerkingen op het programma, die onze kijk op onbedoelde kunst zullen verbreden en wereldwijd verspreiden.

MOK OLE: Onbedoelde Lichtkunst Evenement

Een van de meest spraakmakende evenementen die op de planning staat, is MOK OLE. Dit lichtkunst evenement zal de prachtigste onbedoelde lichtkunstwerken belichten, waarbij we laten zien hoeveel schoonheid er om ons heen is in de vorm van licht. Een reis langs betoverende kunstwerken die ons perspectief op onbedoelde kunst zal verbreden.

10-jarig Jubileum MOK

Het Museum voor Onbedoelde Kunst viert zijn 10-jarig jubileum, een mijlpaal die we willen eren in de Staatsliedenbuurt. Een viering van een decennium vol toewijding aan het ontdekken en tentoonstellen van onbedoelde kunst, met speciale activiteiten en tentoonstellingen die onze reis en onze connectie met de gemeenschap onderstrepen.

Nieuwe Collecties

In mei staat een bijzondere expositie gepland in opdracht van de eigenzinnige Verbeke Foundation in België. Een onbedoelde kunstcollectie te midden van de bedoelde kunst. Daarnaast maken we in samenwerking met Stichting Nynke's Plaets een collectie in Makkum en Piaam, inclusief een inspirerende artist-in-residency. Dit zal de eerste collectie worden in een klein dorp.

Uitbreiding Zwolle Collectie

Ons doel is om de Zwolle Collectie uit te breiden tot een vergelijkbaar project als de eerder succesvolle Afrikaanderwijkcollectie. Door middel van samenwerkingen en betrokkenheid van de lokale gemeenschap willen we een nieuwe artistieke en sociale beweging in gang zetten.

MBO Curriculum en Corporate Workshops

Verder zullen we ons MBO curriculum uitrollen om de volgende generatie kunstliefhebbers en professionals te inspireren en te onderwijzen. Daarnaast streven we ernaar om meer corporate workshops te geven, waarbij we bedrijven laten kennismaken met de kracht van anders kijken en samenwerken door middel van kunst.

8 Organisatie

Bestuur

Het jaar 2024 markeerde een bijzondere verschuiving binnen het Museum voor Onbedoelde Kunst met de introductie van ons nieuwe bestuur. Het vertrek van penningmeester Petter van Raalte opende de deuren voor de enthousiaste en toegewijde bijdragen van Natalia Gijsbers, Niek van Lonkhuijzen, Krijn de Nood en Suzan Nuijen. Hun inzet heeft het museum in staat gesteld om de volgende stappen te zetten richting professionalisering en groei, met oog voor vernieuwing en strategische ontwikkeling.

Team

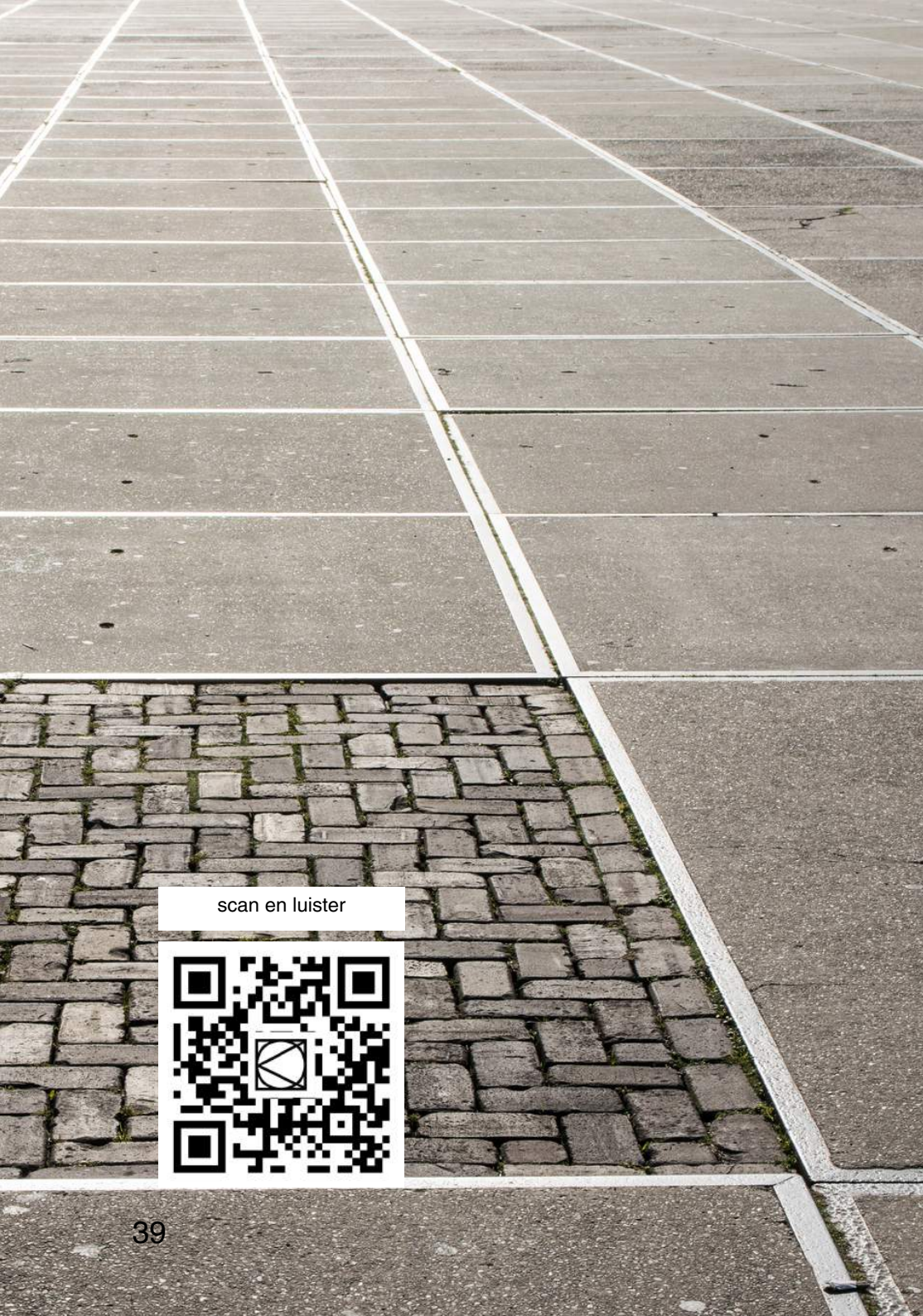
Het team bestaat vooralsnog voornamelijk uit Willem Dieleman, die desalniettemin altijd over 'wij' spreekt, als hij het heeft over 'onze' werkzaamheden. Afgelopen jaar is gebleken dat de werkzaamheden voor 1 persoon toch te veel is. Niet alleen qua werkdruk, maar ook wat expertise betreft is het belangrijk dat er een diverser team gaat ontstaan.

Gilad Bino Jr. Walvisch geeft de tours en Micha Schneijderberg verzorgt trainingen en lessen aan middelbare scholen.

Tegelijkertijd groeit het uitvoerende team gestaag. Evi van den Brandt heeft haar focus op educatie gelegd, terwijl Yorben zich bezighoudt met het uitwerken van het dependance model. Daarnaast zijn we actief op zoek naar een content manager en een sales/development professional om ons team verder te versterken. Deze toevoegingen aan ons team zullen ons helpen om ons aanbod te vergroten, onze boodschap breder te verspreiden en de impact van het museum te vergroten.

Met deze nieuwe samenstelling van het bestuur en het groeiende team kijken we vol vertrouwen naar de toekomst van het Museum voor Onbedoelde Kunst, waarin we streven naar voortdurende groei, innovatie en een versterkte verbinding met onze gemeenschappen en publiek.

scan en luister

9 Jaarrekening

Opbrengsten en bijdragen

